

Kontaktperson:
Xxx Xxxx

Utvärderingsplan för Europeiska Socialfonden + (2021 - 2027): förklaring av viktiga begrepp.

Innehåll

Utvärdering	2
Ändamålsenlighet	3
Effektivitet	3
Relevans	3
Samstämmighet	3
Mervärde för unionen	3
Operationalisering	3
Jämställdhet	3
Tillgänglighet	4
Icke-diskriminering	4

Utvärdering

Utvärdering syftar till, till skillnad från uppföljning, att inte bara beskriva *vad* som har hänt utan också *hur* och *varför*. En utvärdering ska alltså säga något om ett förhållande mellan orsak och verkan. Den vetenskapliga guldstandard för detta är så kallat randomiserat, dubbelblindt, placebokontrollerat experiment. Denna metodik används dock normalt inte inom socialfondens politikområde på grund av praktiska begränsningar. Det finns många andra metoder med varierade för- och nackdelar som kan användas för att kompensera för detta till viss del.

Kommissionens styrdokument för utvärdering delar upp utvärdering i två kategorier: teoribaserade utvärderingar och kontrafaktiska effektutvärderingar.¹

Teoribaserad utvärdering identifierar påverkansmekanismerna för en insats och granskar den teoretiska grunden till varför och hur insatsen kan skapa en förändring. Teoribaserad metodik drar normalt kvalitativa slutsatser utifrån till exempel intervjuer eller observerade beteenden.

Kontrafaktisk effektutvärdering använder kontroll och jämförelsegrupper för att besvara frågan hur stor del av en förändring, och för vem, som beror på de insatser som genomförts. Metodiken kan även användas för att jämföra olika effekterna av olika verktyg eller samma verktyg för olika målgrupper. Det som gör att kontrafaktisk metod har möjlighet att säga något om just hur stor del av effekten som kan härledas till insatsen är att ett kontrollscenario upprättas där man också mäter vilket utfall som uppstår utan insatsen. För att skapa ett sådant kontrollscenario krävs att en kontrollgrupp upprättas av individer som hade kunnat delta i insatsen, men inte gjorde det, insatsens effekt beräknas som skillnaden i utfall mellan de båda grupperna.

Kommissionen föreslår att fondförvaltande myndigheter använder en kombination av kvantitativa metoder och teoribaserade metoder för att utvärdera programmet eftersom det ofta finns omfattande praktiska hinder för att utföra kontrafaktisk effektutvärdering.² Förutsättningarna för kontrafaktisk effektutvärdering får dock ses som särskilt goda generellt i Sverige, jämfört många andra länder i unionen, på grund av den goda tillgången till registerdata. I de fall utvärderingen ska bedöma en insats effekter för individer är kontrafaktiska effektutvärderingsmetoder att betrakta som de mest vetenskapligt rigorösa alternativen.

¹ *Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social fund (2018) Sid. 29*

² *Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy - European Social fund (2018) Sid. 29*

Ändamålsenlighet

Ändamålsenlighet avser i vilken utsträckning en insats har uppnått, eller närmat sig, sina målsättningar. En viktig del av bedömningen är att försöka härleda eventuella förändringar i de utvärderade parametrarna till själva insatsen och, i möjligaste mån, bedöma vilka mekanismer som orsakat förändringen eller misslyckats med att bidra till en förändring. Både aspekter avseende metodik och implementering är relevanta.

Effektivitet

Med effektivitet avses relationen mellan insatsens effekt och de resurser som krävs för att åstadkomma förändringen. En bedömning av rimligheten i förhållandet mellan effekt och resursåtgång kan vila på en jämförelse med andra liknande insatser för en liknande målgrupp. I socialfondens kontext kan det till exempel vara att söka efter jämförbarhet med socialfondsinsatser i andra EU-länder. Analysen kan även försöka härleda insatsens resursförbrukning till de val som gjorts för både planering och implementering av insatsen i syfte att bedöma om insatsen kunde uppnått samma påverkan till en lägre kostnad.

Relevans

Relevansen hos en insats utgörs av i vilken utsträckning insatsens målsättningar är till nytta i den kontext som insatsen verkar inom. För socialfondsprogrammet handlar det om att ställa målsättningarna i programmet, det prioriterade området, utlysningen, programområdet, etc. i relation både till de målsättningar som finns för socialfonden på europeisk nivå och den problembild som finns nationellt och regionalt inom socialfondens politikområde.

Samstämmighet

Samstämmighet avser hur väl olika komponenter hänger ihop och kan delas upp i intern och extern samstämmighet. Den interna samstämmigheten avgörs av i vilken mån programmets kausala mekanismer hänger ihop i en rimlig systematik för att uppnå programmål. Den externa samstämmigheten avgörs av i vilken grad programmets innehåll har en tydlig koppling till övriga strategier för att uppnå övergripande mål på nationell, regional och EU-nivå. Finns det motsättningar mellan vad som görs inom programmet och på övriga nivåer eller är samtliga programmets insatser fullt integrerade delar i programmets förändringsteori och övergripande strategier? I vilken mån bidrar ESF-rådets arbetssätt och aktiviteter till facillitera eller hindra att ändamålsenliga insatserna genomförs i programmet?

Mervärde för unionen

Mervärde för unionen avser i vilken utsträckning det faktum att programmet finansieras av EU-medel har koppling till förändringarna som påvisats. Finns det förändringar som kan härledas till aktiviteter som sannolikt inte hade genomförts utan EU-finansiering? Har EU-kontexten påverkat metodval eller målsättningar för insatser? Har insatser genomförts med särskilt fokus på strategiska EU-mål?

Operationalisering

I utvärderingsplanens kontext innebär operationalisering att utvärderingsfrågor konkretiseras och omsätts till mätbarhet.

Jämställdhet

Insatserna ska bidra till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För insatser inom ESF+ handlar det bland annat om kvinnors och mäns möjligheter till deltagande på arbetsmarknaden och inom utbildning.

Tillgänglighet

Socialfonden ska främja och tillvara alla människors potential och förmåga, där utgångspunkten är att se personers möjligheter. Fokus måste vara att identifiera och undanröja hinder för delaktighet. Dessa hinder kan finnas både på individ-, organisations- och samhällsnivå. Aspekter av tillgänglighet ska finnas med som ett integrerat perspektiv i de insatser som stöds.

Icke-diskriminering

En förutsättning för att nå målsättningen med ESF+ är att människor inte exkluderas till följd av diskriminering. Icke-diskriminering handlar om att inte missgynna eller behandla någon sämre än någon annan i en jämförbar situation. Grundläggande är att främja lika rättigheter, att arbeta förebyggande och att skapa förutsättningar för att alla ska kunna utvecklas på sina egna villkor.

